

Mellan Vässjevattnet och Kolstorpevattnet

Arkeologisk utredning
Vässje 2:4, 3:1 m. fl.
Svarteborgs socken, Munkedals kommun
Oscar Ortman
Bohusläns museum
Rapport 2011: 35

**BOHUSLÄNS
MUSEUM**

Fält med grå bakgrund och fet ram är obligatoriska för redovisning till FMIS.
För anvisningar, klicka på rubrikerna och länkar på sidan 2.

Geografiska och administrativa uppgifter

Län	Kommun	Landskap
Västra Götalands Län	Munkedal	Bohuslän
Socken/Stad	Kartblad	Fastighet/kvarter
Svarteborg	9B0a/9100	Vässje 2:4, 3;1 m fl.

Beslutande länsstyrelse	Länsstyrelsens dnr	Beslut enligt KML	Datum för beslut
-------------------------	--------------------	-------------------	------------------

Undersökningens art och omfattning

Undersökarens dnr/projektnr	Typ av undersökning/åtgärd	Fältarbetstid start	Fältarbetstid slut
VA 436-2011 / Pnr 10502	Särskild utredning	2011-08-30	2009-08-30
Undersökande/ansvarig organisation	Ansvarig person	Typ av exploatering	
Västarvet/Bohusläns museum	Oscar Ortman	Bostadsbyggnation	
Uppdragsgivare/exploatör	Antal arbetsdagar	Beräknad rapporttid	Total faktisk kostnad
Munkedals kommun	1	2	42 400

Beräknat	Yta, ext (m ²)	Yta (m ²)	Volym (m ³)	Schakt (m)	Timmar, grov	Timmar, arkeolog	Timmar, maskin
	37041					32 timmar	16
Undersökt	Yta, ext (m ²)	Yta (m ²)	Volym (m ³)	Schakt (m)	Timmar, grov	Timmar, arkeolog	Timmar, maskin
	37041					16 timmar	8

Berörda RAÄ-nr/tillfällig arbetsidentitet (objektnr)

Svarteborg 225

Datering

--

Rapport inkommer senare Ja Nej

Sammanfattning av undersökningsresultaten och förslag till fortsatta åtgärder

<p>Sammanfattning av undersökningsresultaten</p> <p>I samband med planerad dealjplaneläggning inom fastigheten Vässje 2:4 och 3:1 m fl. utförde Bohusläns museum en frivillig arkeologisk utredning i augusti 2011. Utredningen utfördes på uppdrag av Munkedals kommun.</p> <p>Utredningen utfördes i två etapper; en mer inventerande del där fokus låg på att lokalisera eventuella förhistoriska gravar på krönlägen och att dokumentera sentida stenbrott i området, samt schaktgrävning med maskin i misstänkta boplatslägen inom området, se bilaga 1 och 2.</p> <p>Vid inventeringen påträffades inga förhistoriska gravar. Flera områden med spår av sentida stenbrottsverksamhet iaktogs dock. Vid schaktgrävningen påträffades en grop utan fynd. I övrigt påträffades inga spår som tydde på förhistoriska aktiviteter i området.</p>
<p>Förslag till fortsatta åtgärder</p> <p>Efter utförd arkeologisk utredning föreslås att de registrerade fornlämningen Svarteborg 225, som ligger inom utredningsområdet, förundersöks om de berörs av den planerade exploateringen. Alternativt kan man undanta närområdet till Svarteborg 225 från ytterligare exploatering</p>

Oscar Ortman
(Underskrift)

2011-09-22
(Datum)

Uppgifter om lägesbestämning

Mätmetod GPS	Kommentar kring inmätning
Skala 1:10000	
Medelfel vid inmätning	

[Anvisning för leverans av lägesuppgifter till RAÄ](#)

[Anvisning för leverans av lägesuppgifter till länsstyrelse](#)

[Anvisning för objekttabell för enkel lämningstyp](#)

[Anvisning för objekttabell för sammansatt lämningstyp](#)

[Anvisning för antikvarisk bedömning, skadestatus och undersökningsstatus](#)

[Anvisning för beskrivning](#)

[Anvisningar för bilaga Objekttabell för särskild utredning](#)

Kontaktpersoner RAÄ:

Agneta Åkermark Kraft, tel. 08- 5191 8570, e-post agneta.akermark-kraft@raa.se
Carina Örneklint Berg, tel. 08-5191 8544, e-post cor@raa.se

Omslagsbild Johan Peterson övervakar schaktningen av schakt 6. Foto taget av Oscar Ortman mot söder.

Bakgrund

I samband med Munkedals kommuns planer på att detaljplanelägga delar av fastigheten Vässje, 2:4 Svarteborgs socken i Munkedals kommun, utförde Bohusläns museum en frivillig arkeologisk utredning av det berörda området. Inom utredningsområdet ligger Svarteborg 225:1 en rund stensättning. I samband med utredningen har Bohusläns museum föreslagit ett skyddsområde till Svarteborg 225:1. Vid utredningen påträffades också ett område med sentida stentäkt. Stentäkten utgör en kulturhistorisk lämning och bedöms inte ha något fornlämningskydd. Vid utredningen påträffades inga ytterligare fornlämningar.

Naturmiljö

Hällevadsholm ligger längs med en randisbildning med nordvästlig-sydostlig sträckning. Mellan sjöarna Vässjevattnet och Kolstorpevattnet sträcker sig en höjdrygg. I söder mot Vässjevattnet utgörs höjdryggen av grus, åt norr tar fastberg vid och höjdryggen stupar markant ner mot en siltigare flack slänt norr därom. Den icke tidigare bebyggda delen av utredningsområdet utgörs av en nordvästslutning ner mot Kolstorpevattnet. Området var vid utredningstillfället bevuxet med gles björkskog.

Fornlämningssmiljö och tidigare undersökningar

Området runt sjöarna Vässjevattnet och Kolstorpevattnet utgör en fornlämningsrik miljö med lämningar framförallt från järnåldern. Strax nordväst om Kolstorpevattnet ligger Stenehed ett av Bohusläns märkligaste gravfält med 45 gravar, däribland en rad med elva resta stenar, Svarteborg 251. Inom den bebyggda delen av detaljplaneområdet ligger ytterligare ett gravfält bestående av två högar och tre resta stenar. Gravfältet, Svarteborg 214:1-5, Två av de resta stenarna samt den mindre av gravarna skadades av grustäkt under 1900-talets första hälft. 1979 undersöktes gravfältet av Riksantikvarieämbetet UV-Väst. Gravfältet är numera helt restaurerat (Weiler 1983, Olsson 1984). De undersökta gravarna daterades till tiden mellan Kristi födelse och 200 år e.Kr. Inom detaljplaneområdet ligger också Svarteborg 225:1, en stensättning. Någon kilometer öster om Vässjevattnet ligger ytterligare ett stort gravfält vid Stora Dingevall, Svarteborg 226 och 227. På 1920-talet bestod gravfältet av 20 högar varav sju långhögar (FMIS). Även söder om Vässjevattnet finns en gravgrupp bestående av fyra högar, Svarteborg 212:1-3 och 213.

Metod

Vid 2011 års utredning grävdes sökschakt inom utredningsområdet. Brunjorden skalades försiktigt av och samtidigt avsöktes brunjorden och alven efter fynd. Schakt och anläggningar mättes in med GPS.

Resultat från 2011 års utredning.

Inom det utredda området i nordost kunde inga förhistoriska lämningar påträffas. Sammanlagt grävdes 16 schakt i slänten ner mot Vässjevattnet. En grop (A2) påträffades i schakt 6. Anläggningen fotograferades med digitalkamera och beskrevs. Inga fynd eller övriga indikationer på förhistorisk aktivitet påträffades vid utredningstillfället. Inom utredningsområdet finns tydliga spår från sentida stenindustri. På bergsryggen i östra delen har mycket sten tagits ut och stenbrottet har återfyllts med skrotsten. Att döma av brottets utformning har man tagit ut stenen åt söder. Även uppe på höjdryggen mellan Svarteborg 225 och Svarteborg 502 finns ett område med skrotsten, se bilaga 2 och 4.

Slutsats

Efter avslutad utredning kan Bohusläns museum konstatera ett det inom utredningsområdet inte framkom några ytterligare fornlämningar. Inför det fortsatta planarbetet vill Bohusläns museum påpeka att det är viktigt att man tar hänsyn till Svarteborg 225, en gravhög. I första hand rekommenderar Bohusläns museum att fortsatt exploatering i närheten till Svarteborg 225 undviks. Är detta inte möjligt bör fornlämningen förundersökas inför det fortsatta planarbetet.

Referenser

Olsson, E, 1984. *Gravarna vid Vässjevattnet, Fornlämning 214, Svarteborgs socken, Bohuslän*. Riksantikvarieämbetet Rapport UV 1984:13. Stockholm.

Weiler, Eva . 1983. *Den 50-åriga manen från Vässje*. Bohuslän årsbok. Uddevalla.

Bilagor

Bilaga 1. *Frivillig arkeologisk utredning. Vässje 2:4, 3:1 m.fl. Utdrag ur Fastighetskartan 9100. Skala 1:10000. Godkänd ur sekretessynpunkt för spridning. Lantmäteriet 2011-10-13. Dnr 601-2011/2762.*

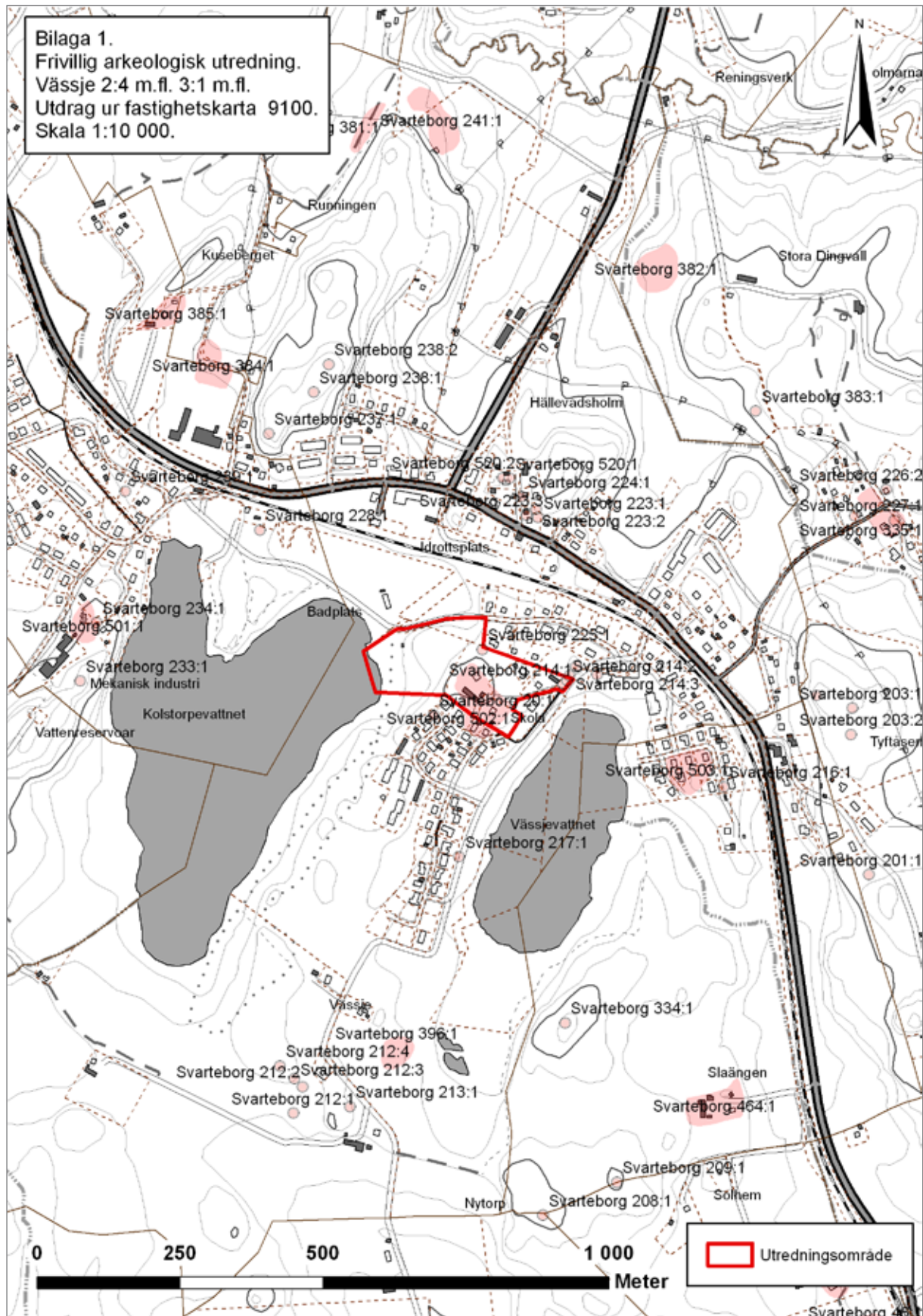
Bilaga 2. *Frivillig arkeologisk utredning. Vässje 2:4, 3:1 m.fl. Utdrag ur Fastighetskartan 9100. Grävda schakt och gjorda iakttagelser redovisade. Skala 1:1 000. Godkänd ur sekretessynpunkt för spridning. Lantmäteriet 2011-10-13. Dnr 601-2011/2762.*

Bilaga 3. *Förteckning över grävda schakt*

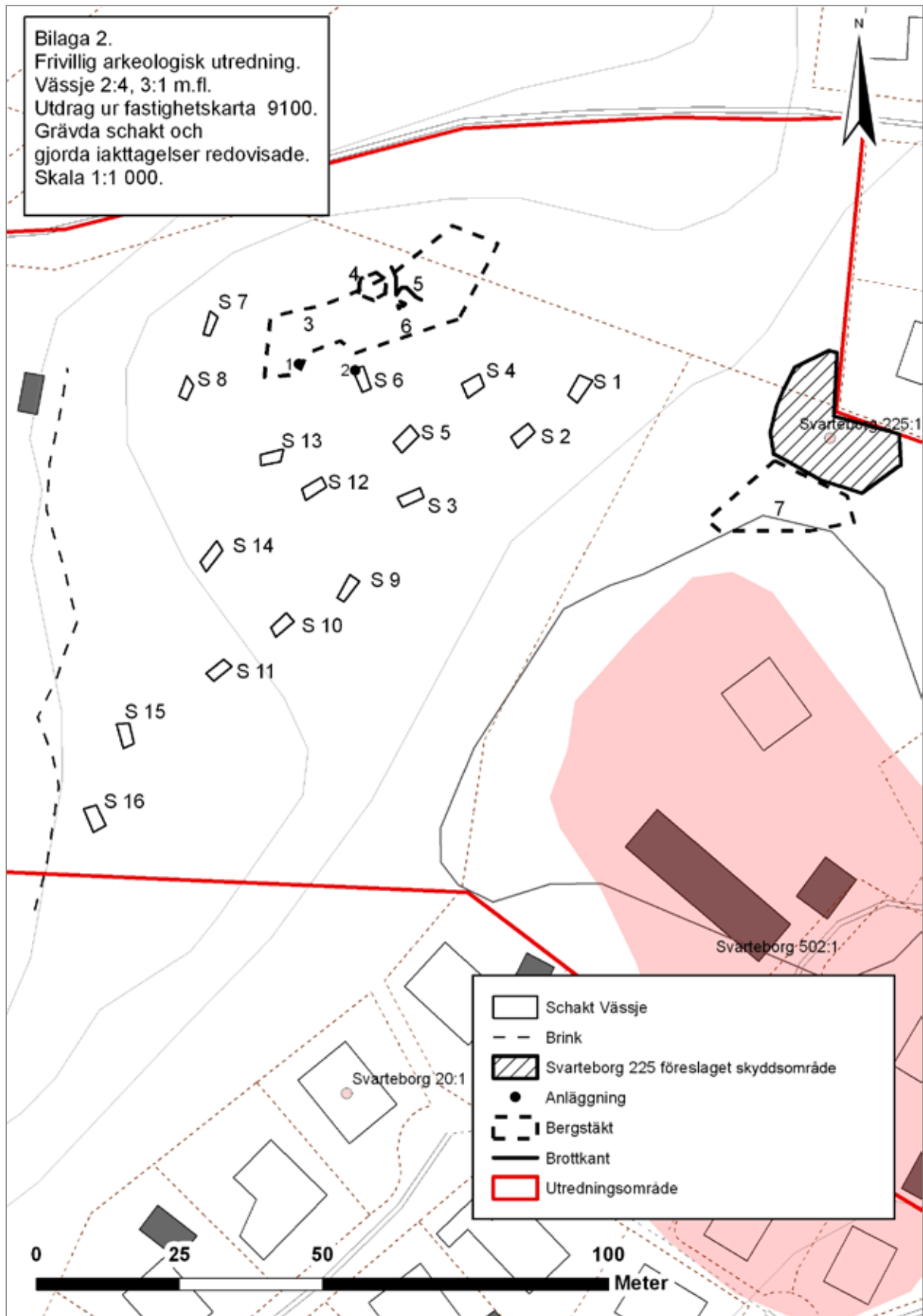
Bilaga 4. *Förteckning över gjorda iakttagelser*

Fynd: Inga fynd omhändertogs

Bilaga 1. Frivillig arkeologisk utredning. Vässje 2:4, 3:1 m.fl. Utdrag ur Fastighetskartan 9100. Skala 1:10 000. Godkänd ur sekretessynpunkt för spridning. Lantmäteriet 2011-10-13. Dnr 601-2011/2762

Bilaga 2. Frivillig arkeologisk utredning. Vässje 2:4, 3:1 m.fl. Utdrag ur Fastighetskartan 9100. Grävda schakt och gjorda iakttagelser redovisade. Skala 1:1 000. Godkänd ur sekretessynpunkt för spridning. Lantmäteriet 2011-10-13. Dnr 601-2011/2762

Bilaga 3. Förteckning över grävda schakt

Schakt	Längd m	Bredd m	Djup m	Beskrivning	Övrigt
1	4,60	1,65	0,40	Brunjord 35 cm därunder grå siltig sand.	
2	3,80	1,65	0,35	Brunjord 30 cm därunder grå siltig sand.	
3	3,70	1,65	0,35	Brunjord 30 cm därunder gulbrun sand.	
4	4,00	1,65	0,30	Brunjord 25 cm därunder grå siltig sand.	
5	4,00	1,65	0,25	Brunjord 20 cm därunder grå lera.	A1 Grop
6	4,00	1,65	0,25	Brunjord 20 cm därunder grå siltig sand.	
7	3,30	1,65	0,35	Brunjord 30 cm därunder rödbrun silt.	
8	4,60	1,65	0,25	Brunjord 20 cm därunder rödbrun silt.	
9	3,90	1,65	0,25	Matjord 20 cm därunder gulgrå lerig silt.	
10	4,00	1,65	0,30	Matjord 25 cm därunder gulgrå lerig silt.	
11	4,20	1,65	0,30	Matjord 25 cm därunder grå lera.	
12	3,80	1,65	0,35	Matjord 30 cm därunder grå lera.	
13	3,80	1,65	0,35	Matjord 30 cm därunder grå lera.	
14	4,70	1,65	0,35	Matjord 30 cm därunder grå lera.	
15	4,10	1,65	0,65	Matjord 40 cm därunder ett torvigt humöst lager 20 cm tjockt. Alven utgörs av rödgul sand.	Torvlagret tolkades som naturligt. Vid något tillfälle har den nedre delen av slänten varit fuktigare.
16	4,00	1,65	0,65	Matjord 40 cm därunder ett torvigt humöst lager 20 cm tjockt. Alven utgörs av rödgul sand.	Torvlagret tolkades som naturligt. Vid något tillfälle har den nedre delen av slänten varit fuktigare.

Bilaga 4. Förteckning över gjorda iakttagelser

Anläggning	Typ	Storlek i plan (m)	Beskrivning
1	Skrotstensröse	2,00×2,50	0,1 till 0,3 meter stora stenar 0,4 meter hög.
2	Grop	0,20-0,25	20 cm djup skålad botten, fyllningen mycket humös gulbrun sand.
3	Stenbrott	40×11	Till stor del fylld med skrotsten Stenen uttagen åt sydost.
4	Skrotstenspackning	4,60×5,00	Mindre stenar dominerar.
5	Brottkant	11	1 knapp meter hög.
6	Skrotsten	0,50-0,60	Enstaka större stenar eventuellt i ursprungligt läge.
7	Skrotsten	Minst 20×20	Område med 0,5 - 0,7 meter stora skrotstenar, något svårtillgängligt. Avgränsningen ungefärlig.

